

Az Országos Epidemiológiai Központ állásfoglalása a szúnyogok ellen a rendkívüli időjárási körülmények miatt szükségessé váló védekezésről

A Központ szakmai állásfoglalását a „Tájékoztató az engedélyezett irtószerekről és az egészségügyi kártevők elleni védekezés” című 2008. évi OEK kiadvány 9.2.3.1 pontjában (Árvíz esetén szükséges teendők – szúnyogok elleni védekezés) leírtakra figyelemmel az alábbiakban foglaljuk össze.

Az árvíz levonulását követően, valamint a nagy mennyiségű csapadék következtében visszamaradó, álló, pangó vizek várhatóan a csípőszúnyog lárvák nagy tömegének fejlődéséhez teremtenek ideális feltételeket.

A célzott védekezés szakmai feltételei az alábbiak.

1. A lárvairtás előtt entomológiai ismeretekkel rendelkező személynek kell megítélnie, hogy hol, mekkora kiterjedésű területen, milyen időzítéssel van szükség a védekezés megvalósítására.

A jelentős humán ártalmat okozó csípőszúnyogok lárvái számára bármely állóvíz alkalmas tenyészőhely, de a tényleges tenyészőhelyeket csak célzott felméréssel lehet meghatározni. A rendelkezésre álló larvicidok a 2-3. fejlődési stádiumban lévő lárvák elpusztítására alkalmasak, így a célzott védekezéshez egyrészt a szúnyoglárvák jelenlétének, másrészt azok megfelelő fejlődési stádiumának igazolása elengedhetetlen. Azzal lehet számolni, hogy a lárvák fejlődése a csapadékos időjárást követő felmelegedéskor lesz robbanásszerű. A lárvairtó szeres védekezés időzítését a helyi sajátosságok függvényében szakembernek kell meghatároznia.

A lárvairtás csak akkor hatékony, ha a szúnyogtenyésző helyek legalább 90%-a (!) kezelésre kerül, valamint a megfelelő (entomológiai szakképzettségű) szakértők közreműködésének biztosítása is jelenthet problémát.

2. Ha a rendelkezésre álló feltételek mellett nem kivitelezhető a lárvairtás, illetve nem biztosítható a hatékonysága, akkor célszerűbb a meglévő anyagi forrásokat imágóirtásra fordítani.

A jelenlegi helyzetben megfontolandó a korábbi árvizek alkalmával bevált, elsősorban légi, de esetenként földi járművel történő imágóirtás előnyben részesítése.

Az aktuális tenyészőhelyeken kb. 1-1,5 hét enyhe, meleg időt követően várható az imágók kikelése. A kikelő imágók 4-5 napos koruktól kezdve támadják az embert. A védekezés időzítésekor ezt célszerű figyelembe venni.

3. A csípőszúnyog lárvák elpusztítására engedélyezett készítmények szakszerű felhasználása.

a) Lárvairtó szerek

Magyarországon a csípőszúnyog lárvákra szelektív *Bacillus thuringiensis* var. *israelensis* (*Bti*) hatóanyagú készítmények a természetes vizekben, illetve azokkal közvetlen összeköttetésben lévő tenyészőhelyeken alkalmazhatók légi, illetve földi kijuttatással egyaránt. Az *S-metoprén* hatóanyagú irtószerek a természetes vizekkel összeköttetésben nem lévő lárvatenyésző helyeken alkalmazhatók, kizárólag permetezéssel. Az előbbi hatóanyagból 10, az utóbbiból 2 készítmény engedélyezett jelenleg, köztük folyékony, illetve szilárd formulációk is (1. táblázat). A *Bti* hatóanyagú termékek közül a kedvezőbb árfekvésű, folyékony formulációk a növényzettel nem fedett, nyílt vízfelületű tenyészőhelyeken alkalmazhatók, míg a növényzettel borított, esetleg erdős területeken a granulált lárvairtószerek használata javasolt.

b) Imágóirtó szerek

Az imágók elpusztítására az ULV-technológia, valamint a melegköd-képzés alkalmas. Az előbbire 5, az utóbbira 1 készítmény alkalmas (2. táblázat).

A védekezés további szempontjai

Az adott helyen szükségessé váló védekezést az érintett település önkormányzata és az illetékes kistérségi/regionális ÁNTSZ intézet együttesen határozza meg, az 1. pontban említett feltételek lehetőség szerinti maximális figyelembe vételével. A helyben illetékes szerv közreműködése azért is elengedhetetlen, mert az esetleges ártalom a kialakult lokális tenyészőhelyek és az időjárási helyzet (pl. viharos szél, felmelegedés, további csapadék) függvénye.

A szúnyogirtás – mind a földi, mind a légi úton történő kijuttatás – szakvállalatok megbízásával valósítható meg. Ezek a megfelelő tárgyi (helikopter, repülőgép, terepjáró gépkocsi, szúnyogirtó szer stb.) és személyi feltételeken túlmenően komoly szakmai gyakorlattal rendelkeznek.

Az érintett lakosság, valamint az ártereken dolgozók egyéni védelme rovarriasztó szerek alkalmazásával biztosítható. A költségkímélés és a hatékony védelem miatt célszerű hosszú hatástartósságú (minél magasabb, de min. 15% dietil-toluamid hatóanyagot tartalmazó) riasztószereket alkalmazni (3. táblázat).

2010. június 4.

1. táblázat: Szúnyoglarva irtásra engedélyezett készítmények

Név	Hatóanyag	Formuláció típusa	Forgalmazó
Biobac-B 5 GR szúnyoglarva-irtó granulátum	<i>Bti</i>	szilárd	Bábolna Környezetbiológiai Központ Kft. (tel.: 06-1-432-0400)
Corabac G szúnyoglarva-irtó granulátum		szilárd	Corax-Bioner Környezetvédelmi Zrt. (tel.: 06-1-247-0547)
Corabac L szúnyoglarva-irtó szer		folyékony	Corax-Bioner Környezetvédelmi Zrt. (tel.: 06-1-247-0547)
Culindex Plus szúnyoglarva-irtó tabletta		tabletta	Corax-Bioner Környezetvédelmi Zrt. (tel.: 06-1-247-0547)
P99 szúnyoglarva-irtó granulátum		szilárd	T&T Mérnökiroda Kft. (tel.: 06-1-201-2947)
Sukító-XQ-1 szúnyoglarva-irtó granulátum		szilárd	Forgószárny Kft. (tel.: 06-1-217-4803)
Teknar HP-D szúnyoglarva-irtó szer		folyékony	Bábolna Környezetbiológiai Központ Kft. (tel.: 06-1-432-0400)
Vectobac 12 AS szúnyoglarva-irtó szer		folyékony	Bábolna Környezetbiológiai Központ Kft. (tel.: 06-1-432-0400)
Vectobac G szúnyoglarva-irtó granulátum		szilárd	Bábolna Környezetbiológiai Központ Kft. (tel.: 06-1-432-0400)
Vectobac TP szúnyoglarva-irtó koncentrátum		folyékony	Bábolna Környezetbiológiai Központ Kft. (tel.: 06-1-432-0400)
Biopren-BM 5 GR szúnyoglarva-irtó granulátum		<i>S-metoprén</i>	szilárd
Biopren-BM 20 EC rovarlarva-irtó koncentrátum	folyékony		Bábolna Környezetbiológiai Központ Kft. (tel.: 06-1-432-0400)

2. táblázat: Imágóirtásra engedélyezett készítmények

Kijuttatás módja	Készítmény	Hatóanyag	Forgalmazó
légi-földi ULV	Delta ULV szúnyogirtó szer	<i>deltametrin</i>	Farmmix Kereskedelmi Kft. (tel.: 06-52-371-019)
	K-Othrin 10 ULV-koncentrátum		Bayer Hungária Kft. (tel.: 06-1-487-4217)
	K-Othrin ULV szúnyogirtó szer		Corax-Bioner Környezetvédelmi Zrt. (tel.: 06-1-247-0547)
	Mosquitox 1 ULV szúnyogirtó szer		Bábolna Környezetbiológiai Központ Kft. (tel.: 06-1-432-0400)
	Mosquitox 1 ULV Forte szúnyogirtó szer		Bábolna Környezetbiológiai Központ Kft. (tel.: 06-1-432-0400)
légi-földi ULV, melegköd-képzés	Aqua K-Othrin rovarirtó koncentrátum		Bayer Hungária Kft. (tel.: 06-1-487-4217)

3. táblázat: Néhány, szúnyogriasztásra engedélyezett, min. 15% dietil-toluamidot tartalmazó készítmény

Név	Hatóanyag tartalom	Hatástartósság (óra)
Ben's 30 kullancs- és szúnyogriasztó aeroszol	30%	6-8
Biocolt-U szúnyog- és kullancsriasztó aeroszol	23%	5-7
Biocolt-U szúnyog- és kullancsriasztó krém	30%	8-10
Johnson OFF Aktív rovarriasztó aeroszol	30%	6
OFF! Family Care rovarriasztó száraz aeroszol	15%	4
Protect szúnyog- és kullancsriasztó aeroszol	20%	5-7
Stix kullancs- és szúnyogriasztó aeroszol	20%	4-6
Szuku szúnyog- és kullancsriasztó aeroszol	23%	5-7
Szuku szúnyog- és kullancsriasztó krém	30%	8-10

